

De Terp te Ferwerd en het kasteel Herjuwsma-state. In verband met het bezoek dat de leden van den Nederlandschen Oudheidkundigen Bond den 6 Juli zullen brengen aan de zeer groote terp te Ferwerd, ten Noorden van Leeuwarden, heeft de conservator van het Friesch Museum in een lokaal van dat gebouw een overzicht gegeven van de bij de afgraving der terp bereikte oudheidkundige uitkomsten. Gelijk bekend laat het Friesch Genootschap sedert 1908 toezicht houden op de afgraving. Een vergroot extract uit het kadastrale plan geeft de juiste ligging der terp aan, terwijl op een afzonderlijken plattegrond met nummers is aangeduid waar de verschillende voorwerpen, thans reeds een duizendtal, zijn opgegraven. In de opgravingskamer is nu van die vondsten eene stelselmatig gerangschikte keurverzameling tentoongesteld. Het oude vaatwerk met geometrisch ornament, dat vooral bekend is uit terpen ten zuiden van Franeker en Harlingen, is te Ferwerd nog niet voor den dag gekomen, waarschijnlijk is het dus ouder dan het in talrijke scherven hier gevonden Romeinsche terra sigillata uit de tweede en derde eeuw onzer jaartelling. Een dier scherven draagt het merk van den o. a. te Rheinzabern werkzaam geweest zijnden pottemaker Comitalis, een merk dat ook voorkomt op een dezer dagen in de naburige terp te Blija gevonden fragment. Het hier te lande zeldzame verbasterde sigillata, uit den tijd van keizer Constantijn, is door drie stukken vertegenwoordigd.

Zeer belangrijk zijn de Saksische vondsten, uit omstreeks de 5e en 6e eeuw. Hoewel nog minder talrijk dan te Hoogebeintum en Beetgum toont de reeks van fraaie urntjes en fragmenten van het typisch versierde oude Saksische vaatwerk duidelijk aan dat Saksische kolonisten zich hier vestigden, in dezelfde tijden waarin hun stamgenooten naar Engeland trokken. Deze vondsten hebben dan ook in het vorige jaar ten zeerste de aandacht getrokken van Engelsche archaeologen, waarvan een drietal, o. a. een vertegenwoordiger van het Britsch Museum, Leeuwarden hebben bezocht.

Het Frankische vaatwerk uit den Merovingischen tijd is evenals in de andere terpen schaars vertegenwoordigd, het vroeg-Karolingische iets rijker, het latere, uit omstreeks de 9e eeuw, toen Friesland geheel onder Frankisch bestuur gekomen was, betrekkelijk overvloedig en door zeer fraaie kruiken, die aan den Rijn vervaardigd werden.

Verder zijn er nog talrijke, goed versierde beenen kammen, lappen geweven stof, een glazen beker, een zwaard, hengsels van emmers en houten duigen, hakken van hertshoorn waarmee het land werd bewerkt, houten spaden met ijzer beslagen, schaatsen, resten van dieren, waaronder veel koppen van schapen en honden enz. enz.

Behalve deze zeer vroege vondsten leverde de westelijke voet van de terp een aantal niet minder interessante vondsten uit omstreeks het einde der zestiende eeuw. Op dit gedeelte stond toch het in 1816 afgebroken kasteel Herjuwsma-state, een der meest bekende Friesche stinzen. Hier woonde o. a. Gemme Herjuwsma, wiens onthoofding in 1512 te Leeuwarden, op last van het Saksisch bestuur, zooveel beroering teweeg bracht. Niet minder bekend is de latere bewoner Gemme van Burmania, bijgenaamd „de Stand-Fries”, die in 1555 weigerde den eed aan Philips II in knielende houding af te leggen, hetgeen gemotiveerd werd met de bekende woorden: „de Friesen knielje allinne for God.”

Bij het afgraven van de terp zijn er nu onderscheidene dingen voor den dag gekomen die van de slotbewoners afkomstig zijn. De plek waar de stins stond is n.l. door de grootendeels nog aanwezige fundamenten precies bekend. *Typisch is een bakvorm voor koekjes in den vorm van een triton. De voeten van een viertal Venetiaansche fluitglazen en stukken van een zeer fraaie baardmanskruik, gedateerd 1579, geven ongeveer den tijd van deze vondsten aan, waarbij fragmenten van allerlei keukenvaatswerk: vormen die tot dusverre geheel onbekend waren, sommige van groenverglaasde pijpen, mogelijk geïmporteerd; andere van bruin verglaasd inheemsch werk.

Een gedeelte van de fundamenten zullen waarschijnlijk nog voor de leden van den Bond worden blootgelegd.

N. R. Ct., 26 Juni 1912.